

Orimattilan kaupunki

Käyttäjälähtöinen tarveselvitys monitoimikeskuksesta

Keskuskeittiö - päiväkotito - kulttuuritalo

Työryhmä: Heidi Nygren (pj.), Tuija Pulkkinen, Johanna
Lepistö, Saimi Voutilainen, Essi Pullinen ja Henriikka Suna
18.6.2026

Sisällysluettelo

1.	NYKYTILAN KUVAUS	2
1.1.	Keskuskeittiö.....	2
1.2.	Päiväkotiki	3
1.2.1.	Lintulan päiväkotiki	3
1.2.2.	Koivikon päiväkotiki.....	4
1.3.	Kulttuuritalo	5
1.3.1.	Kirjasto	6
1.3.2.	Taidemuseo	7
1.3.3.	Kotiseutuarkisto	8
2.	PERUSTELUT TARPEELLE	9
2.1.	Keskuskeittiö.....	9
2.1.1.	Tausta toiminnan tarpeesta ja tulevista muutoksista.....	9
2.1.2.	Käyttäjälähtöiset toiminnalliset, tilalliset ja tekniset tarpeet	10
2.2.	Päiväkotiki	12
2.2.1.	Tausta toiminnan tarpeesta ja tulevista muutoksista.....	12
2.2.2.	Käyttäjälähtöiset toiminnalliset, tilalliset ja tekniset tarpeet ja periaatteet.....	12
2.3.	Kulttuuritalo	16
2.3.1.	Tausta toiminnan tarpeesta ja tulevista muutoksista.....	16
2.3.2.	Käyttäjälähtöiset toiminnalliset, tilalliset ja tekniset tarpeet	18
3.	YHTEISHANKKEEN PERUSTELUT	21
3.1.	Vaikutukset toimintaan ja palveluihin	21
3.2.	Vaikutukset käyttötalouteen ja toimintakustannuksiin.....	23
3.3.	Muut huomiot.....	24
4.	YHTEENVETO	25

1. NYKYTILAN KUVAUS

1.1. Keskuskeittiö

Käkelän aluekeittiö (505–600 m²)

Käkelän palvelukeskus sijaitsee osoitteessa Käkeläntie 44, 16300 Orimattila. Rakennuskokonaisuus koostuu useista eri aikaan rakennetuista osista:

- A-rakennus on valmistunut vuonna 1925. Sen yläkertaan on saneerattu päiväkotitilat vuonna 2021, ja tiloja on laajennettu edelleen vuonna 2023.
- D-rakennus on valmistunut vuonna 1954 ja peruskorjattu aluekeittiöksi vuonna 2003 (soteateriapalvelua, samassa pihassa kolme palvelutaloa). Vuonna 2012 keittiö- ja aputiloja on muutettu sekä rakennettu muun muassa rullakkovarasto, silloin vielä soteateriapalvelua
- E-rakennus on rakennuksen alla oleva kylmä, osittain maan sisässä sijaitseva kellari.

Vuonna 2022 rakennuksen D- ja E-osissa tehtiin tilapalveluiden tilaama homekoiratarkastus. Koiran ilmaisut kohdistuivat osittain samoille alueille kuin vuonna 2018 todetun kosteusvahingon alueet.

Aiemmat kosteusvauriot (2018), kesällä 2018 kylmiöiden pintakondenssivesiä pääsi lattiapinnoitteiden alle:

- Kylmiön oven edessä havaittiin vettä muovimaton alla
- Lattiarakenteet olivat kastuneet
- Viereisissä kylmiöissä havaittiin korkeita pintakosteuksia

Toimenpiteet: kastuneet pinnoitteet poistettiin, rakenteet kuivattiin koneellisesti, lattiat uusittiin massalattiapinnoitteella

Keittiöverkko ja hankesuunnittelu

Orimattilassa tehtiin vuonna 2009 hankesuunnitelma ateriapalveluiden järjestämisestä. Vaihtoehtoina tarkasteltiin: Erkkö/Yhteiskoulu, Käkelän aluekeittiö vai uusi keskuskeittiö.

Käkelä todettiin toiminnallisesti parhaaksi vaihtoehdoksi, koska toiminta on ympärivuotista, ruokaa valmistetaan kolme kertaa päivässä kaikkina viikonpäivinä ja laitteiden ja henkilöstön käyttö on tehokasta. Tällöin Orimattila tuotti itse ns. soteateriat.

Soteaterioiden siirtyessä hyvinvointialueen tuotettaviksi, tehtiin keittiöverkkoselvitys (Damico Oy, 5/2021) missä selvityksessä tarkasteltiin Käkelän, Pennalan ja Jokivarren aluekeittiöitä sekä terveyskeskuksen keittiötä.

Keskeiset havainnot Käkelästä olivat:

- Kaikkien noin 2850 lounasaterian tuottaminen on mahdollista, mutta haastavaa
- Kiinteistön elinkaari tulee selvittää ennen investointeja
- Sähkön riittävyys ja rakenteiden kantavuus ovat kriittisiä
- Kylmäsäilytystilat ovat riittämättömät (erityisesti pakasteet)
- Tilat ovat sokkeloiset ja pienet → vaatisivat uudelleensuunnittelua

Lisäksi todettiin, että kiinteistön arvioitu jäljellä oleva elinkaari on noin 5 vuotta ja suuremmat investoinnit eivät ole taloudellisesti perusteltuja.

Laitteet ja investointitarpeet ovat suuret. Keittiölaitteet ovat pääosin vuodelta 2012. Käyttöikänsä päässä ovat keittopadat, uunit ja astiahuollon laitteet. Näiden arvioitu uusimiskustannus on noin 200 000 €.

Viime vuosina on tehty toimintamallin muutoksia: Kylmävalmistukseen siirryttiin vuonna 2023 ja Jokivarren aluekeittiö suljettiin ja muutettiin palvelukeittiöksi 2024. Myös Yhteiskoulu (toiminta uudessa koulussa alkoi 8/2024) toimii osittain valmistuskeittiömallilla Jokivarren tavoin: keitot ja laatikkoruokat valmistetaan kouluilla.

Kylmävalmistuksen hyödyt ovat kuljetusten aikataulutuksen jousto, energiankulutus pienentynyt ja asiakkaiden kokemus parantunut (ruoka kuumennetaan paikan päällä).

Yhteenvetona voidaan todeta, että Käkelän aluekeittiö on toiminnallisesti keskeinen yksikkö, mutta tilat ovat vanhentuneet ja sokkeloiset, kylmäsäilytystilat ovat riittämättömät, laitteet ovat käyttöikänsä päässä ja kiinteistön jäljellä oleva elinkaari on rajallinen.

Käkelän aluekeittiö palvelee Koivikon päiväkodin ateriapalveluissa. Päiväkoti sijaitsee A-rakennuksessa, jonne D-rakennuksessa sijaitsevasta aluekeittiöstä kuljetaan yhdystunnelin kautta hissillä kahteen eri kerrokseen ruokatiloihin. Aamu- ja välipalat, samoin lounas astioineen tuodaan kolme kertaa päivässä päiväkodille. Matkaa kärryjen kanssa hissille on n. 30 metriä ja usein hissi on varattu. Kaikki päiväkodin astiat haetaan myös keittiölle pestäväksi, eli päiväkodilla käyntejä on ainakin kuusi kertaa päivässä.

Koska Käkelän aluekeittiö on keskeisessä roolissa Orimattilan ateriapalveluiden suunnittelussa ja tuottamisessa, on muistettava, että Koivikon päiväkodin ateriapalveluiden kokonaisuuden tuottamisen lisäksi myös poikkeamaa on myös Peltolan päiväkodissa, mihin lounas kuljetetaan kuumana joka arkipäivä. Peltolan päiväkotia oli pitkään ilman keittiötä, ateriapalvelut tuotettiin liikuntasalissa. Vuonna 2023 remontoitiin ns. vanhaan Peltolan osaan pieni kodinomainen keittiö, missä pystytään aterioita esille laittamaan, sekä hoitamaan astiahuolto.

1.2. Päiväkoti

Tarveselvitettävä uudisrakennus korvaa nykyiset Lintulan ja Koivikon päiväkodit. Lintulan päiväkotia on neliryhmäinen, enimmäislapsimäärältään 75 lasta, ja sen laajuus on 683 m² (rakennusvuosi 2001). Koivikon päiväkotia on tällä hetkellä viisiryhmäinen, enimmäislapsimäärältään 90 lasta, ja sen laajuus on 967 m². Koivikon päiväkodin suojelukohteessa olevat tilat on saneerattu päiväkotikäyttöön vuonna 2023.

1.2.1. Lintulan päiväkotia

Lintulan päiväkotia sijaitsee osoitteessa Linnustontie 3. Eteistilat ovat ahtaat ja riittämättömät suhteessa lapsimäärään. Säilytys- ja vaatteiden kuivausmahdollisuudet ovat puutteelliset. Toiminnallisia jakotiloja lapsille ja henkilökunnan kokousrakenteille on liian vähän. Tilojen sijoittelu on epäkäytännöllinen, henkilökunnan WC ja pukutilat ovat etäällä lapsiryhmätiloista.

Tilojen työergonomiassa on merkittäviä puutteita erityisesti pesu- ja saniteettitiloissa sekä eteistiloissa. Ääniergonomia on heikko: tiloissa esiintyy voimakasta kaikua ja äänet kantautuvat herkästi tilasta toiseen. Sisäilman laatu koetaan heikoksi, ja osa henkilöstöstä oireilee tehdyistä korjaustoimenpiteistä huolimatta. Myös lämpöolosuhteet ovat epätasapainoiset: tilat ovat talvisin kylmät ja kesäisin kuumat.

Vuorohoidon näkökulmasta tilat eivät vastaa toiminnan vaatimuksia. Päiväkodista puuttuvat asianmukaiset peseytymistilat sekä rauhallinen ja erillinen nukkumatila yöhoidossa oleville lapsille siten, että aamulla saapuvat lapset eivät häiritse yölevolla olevia. Piha-alue on kesäisin paahteinen, mikä heikentää ulkotilojen käytettävyyttä.

Lintulan päiväkodin kuntoluokka on 77,8 %, mikä osoittaa rakennuksen olevan tekniseltä kunnoltaan hyvässä kunnossa. Rakennus on pääosin käyttökelpoinen, eikä siinä ole havaittu laajoja rakenteellisia vaurioita, mutta useat rakennusosat ovat elinkaarensa vaiheessa, jossa kunnossapito- ja peruskorjaustoimenpiteitä tarvitaan tulevina vuosina.

Rakennuksen ulkovaippa on pääosin hyvässä kunnossa, mutta julkisivuissa, ikkunoissa ja ovissa on tavanomaisia ikääntymisestä johtuvia huolto- ja kunnostustarpeita. Vesikatolla ja sadevesijärjestelmissä on yksittäisiä ylläpito- ja parantamistarpeita.

Sisätiloissa merkittävän korjaustarve kohdistuu märkätiloihin sekä pintarakenteisiin, jotka ovat kuluneet päiväkotikäytön seurauksena. Lattia- ja seinäpintojen uusimiseen sekä kiintokalusteiden kunnostukseen on varauduttava tarkastelujakson aikana.

Talotekniikka on pääosin toimivaa, mutta ilmanvaihtojärjestelmässä sekä automaatiossa on elinkaaren mukaisia uusimis- ja parantamistarpeita. Myös käyttövesi- ja lämmitysjärjestelmissä sekä sähkö- ja valaistusjärjestelmissä on tavanomaisia päivitystarpeita.

Rakennuksessa on lisäksi raportoitu sisäilmaan liittyvää oireilua. Sisäilmaolosuhteisiin voivat vaikuttaa rakennuksen ikääntyneet rakenteet, ilmanvaihtojärjestelmien kunto sekä rakenteiden ilmavuodot. Sisäilmaolosuhteiden osalta on tehty järjestelmällisesti tutkimuksia ja korjaustoimenpiteitä vuosien saatossa.

Kokonaisuutena Lintulan päiväkotito on edelleen hyvässä käyttökelpoisessa kunnossa oleva rakennus, mutta sen ylläpito edellyttää suunnitelmallisia korjaus- ja kunnossapitotoimenpiteitä sekä sisäilmaolosuhteiden huomioimista jatkossa.

1.2.2. Koivikon päiväkotito

Koivikon päiväkotito sijaitsee osoitteessa Käkeläntie 44 A vuosina 2023–2024 saneeratussa suojelukohteessa, ja toiminta sijoittuu kahteen kerrokseen. Tilat ovat kokonaisuutena epäkäytännölliset ja edellyttävät runsaasti kerrosten välisiä siirtymiä. Tämä kuormittaa henkilöstöä, sillä siirtymien turvallisuuteen on kiinnitettävä tavanomaista enemmän resursseja, mikä puolestaan vaikeuttaa työvuorosuunnittelun ja pedagogisen työn velvoitteiden yhteensovittamista.

Eteistilat ovat erittäin ahtaat eikä tiloissa ole kuraeteisiä. Ryhmätilat muodostuvat useista pienistä huoneista, mikä hankaloittaa toiminnan järjestämistä ja sitoo henkilöstöresursseja erityisesti päiväunijärjestelyissä. Tilojen sokkeloisuus vaikeuttaa myös siivousta. Päivittäinen siivous vaatii normaalia enemmän suunnittelua ja tarkkuutta, sillä tilat eivät ole alun perin päiväkodiksi suunniteltuja. Useassa kerroksessa tapahtuva toiminta sekä korkeat tilat tekevät siivouksesta osin haastavaa, esimerkiksi akustiikkalevyihin kertyvän yläpölyn poistaminen tehdään yli kolmen metrin korkeudessa.

Päiväunitilat, pesupaikat ja eteiset eivät täytä työergonomian vaatimuksia. Aikuisten WC-tiloja on määrällisesti liian vähän ja niiden sijoittelu on epäkäytännöllinen. Sisäilmaolosuhteet koetaan epätasaisiksi: kesäisin tilat ovat liian kuumat ja talvisin paikoin kylmät. Myös piha-alue on kesäisin paahteinen, mikä heikentää ulkotilojen käytettävyyttä.

Ruokailutilat sijaitsevat rakennuksen 1. ja 2. kerroksessa. Ruokat toimitetaan kolme kertaa päivässä Käkelän aluekeittiöltä yhdystunnelin ja hissin kautta. Ruokakärryt kuljetetaan lapsiryhmätilojen läpi 2. kerrokseen, myös lapset ja siivousvaunut kulkevat samassa hississä. Ensimmäisen kerroksen ”pikkukeittiö” on ryhmätila, joten ruokakärryt ja astiat kulkevat tämän tilan läpi aamu-, lounas- ja välipalatarjoilujen aikoina.

Käkelä A-rakennuksen kuntoluokka on 73,7 % (Boost Brothers, syksy 2025), mikä osoittaa rakennuksen olevan tekniseltä kunnoltaan hyvässä ja käyttökelpoisessa kunnossa. Rakennuksessa ei ole tunnistettu merkittäviä rakenteellisia peruskorjaustarpeita, vaan korjaustarpeet liittyvät pääosin rakennusosien ikääntymiseen, ennakkoivaan kunnossapitoon sekä taloteknisten järjestelmien elinkaaren mukaiseen uusimiseen.

Rakennuksen ulkovaippa on pääosin hyvässä kunnossa. Julkisivuissa, ikkunoissa, ovissa ja parvekkeissa on kuitenkin tunnistettu huolto- ja kunnostustarpeita, joilla pyritään ehkäisemään rakenteiden ennenaikaista kulumista. Nämä ovat nyt työlistalla kesällä 2026. Vesikate on käyttökelpoinen, mutta sen huoltomaalaukseen ja yksittäisiin korjaustoimenpiteisiin tulee varautua tarkastelujakson aikana.

Sisätilojen osalta merkittävimmät tulevat korjaustarpeet kohdistuvat märkätiloihin sekä osittain lattiapinnoitteisiin. Rakennuksen talotekniikka on pääosin toimivaa, mutta ilmanvaihto-, lämmitys- ja automaatiojärjestelmissä on käyttöiän mukaisia huolto- ja uusimistarpeita. Erityisesti rakennusautomaatiojärjestelmän sekä lämmitysjärjestelmän säätölaitteiden uusimiseen tulee varautua tulevana vuosina.

Kokonaisuutena rakennuksen tekninen kunto on hyvä, ja suunnitellut toimenpiteet ovat pääosin rakennuksen käyttöikää ylläpitäviä kunnossapito- ja perusparannustoimenpiteitä. Rakennus soveltuu nykyiseen käyttötarkoitukseensa ilman laajoja rakenteellisia korjaustoimenpiteitä.

1.3. Kulttuuritalo

Orimattilan kulttuuritalo sijaitsee osoitteessa Lahdentie 65, 16300 Orimattila. Kulttuuritalossa toimii kirjasto (925,5 m²) ja Orimattilan taidemuseo (707,0 m²). Orimattilan kulttuuritalona toimiva rakennus on alun perin rakennettu vuonna 1959 Virkkeen tekstiilitehtaaksi. Rakennus saneerattiin vuonna 1992–1993, jolloin tiloihin sijoitettiin kaupunginkirjasto, taidemuseo, kotiseutuarkisto sekä kansalaisopiston (nyk. Wellamo-opisto) toimintoja. Nämä samat toimijat käyttävät edelleen rakennusta: kirjasto toimii talon 1. kerroksessa, taidemuseo 2. kerroksessa ja Wellamo-opisto 2. ja 3. kerroksessa. Kirjasto- ja museopalveluissa työskentelee yhteensä 10 henkilöä.

Kulttuuritalossa on laajan peruskorjauksen tarve. Tilat eivät sovellu toimintaan puuttuvien tilojen, rakennuksen kunnon ja sisäilmaongelman takia.

Vuoden 1993 jälkeen rakennusta ei ole peruskorjattu, mutta siihen on tehty sisätiloihin liittyviä pintaremontteja. Viimeisin näistä on omatoimikirjaston käyttöönottoon liittyvät muutokset vuonna

2017, jolloin rakennettiin uusi omatoimisisäänkäynti ja poistettiin erillinen hiljainen huone ja digitointitila sekä muutettiin kirjastosalin, lehtilukusalin ja henkilöstön tilojen rakenteita ja sijoittelua. Muihin kuin kirjaston tiloihin mainittavia pintaremontteja ei ole tehty.

Kulttuuritalon tilat ja kalusteratkaisut eivät vastaa voimassa olevia esteettömyydelle tai työergonomialle asetettuja tavoitteita. Talossa on muun muassa samassa kerroksessa olevien lattioiden tasoerojen takia kulkua ja aineistomassojen liikuttelua vaikeuttavia kynnyksiä.

1.3.1. Kirjasto

Orimattilan kaupunginkirjasto toimii 925,5 m² tiloissa. Kirjaston asiakaspalvelutilat jakautuvat osastoittain: lehtilukusali, asiakaspalvelu, elokuvat ja pelit, aikuisten tietokirjallisuus, aikuisten kaunokirjallisuus, nuortenosasto, lastenosasto ja musiikkiosasto. Lisäksi on eteistila ja asiakkaiden wc-tilat. Nykyiset tilat eivät mahdollista kirjastolan 6 § lakisääteisten tehtävien toteuttamista.

Kirjaston tapahtumat ja opastukset järjestetään pääosin nuortenosastolla, jossa on raivattavissa oleva pieni tila. Osastolla on myös videotykki ja valkokangas. Tilaan mahtuu yleisöä enintään 30 henkilöä. Tapahtumia järjestetään myös lehtilukusalissa, jonne mahtuu enintään 50 henkilöä. Kirjastossa ei ole erillistä tapahtumatilaa, jonne mahtuisi riittävä määrä yleisöä (vähintään 100 hlöä).

Työskentely- ja opiskelutiloina kirjastossa toimii tällä hetkellä lehtilukusali, nuortenosaston kuuden hengen pöytä ja aikuistenosastolla olevat kaksi pöytää istumapaikkoineen. Kirjastossa ei ole erillistä hiljaista työskentely- tai opiskelutilaa. Asiakkaat kysyvät hiljaisia työtiloja usein käyttöönsä.

Asiakaspalvelutilojen lisäksi kulttuuritalon ensimmäisessä kerroksessa on henkilökunnan työskentelytilat sosiaalituloineen sekä varasto. Kirjaston vakituista henkilökuntaa on viisi kirjastovirkailijaa, kirjastoautonkuljettaja-virkailija, kirjastonhoitaja ja kirjasto- ja museopalveluvastaava, yhteensä 7,5 henkilöä. Henkilökunta työskentelee avokonttorissa.

Entinen kirjastonjohtajan huone on poistettu käytöstä sisäilmaongelmien vuoksi. Huoneen sisäilmaongelmaa pyrittiin korjaamaan kapseloinnilla ja ilmanvaihdon tehostamisella vuonna 2022, mutta toimenpiteet eivät parantaneet sisäilman laatua. Tällä hetkellä huone toimii varastona, koska siellä ei voi työskennellä.

Kesästä 2020 lähtien sekä kirjaston henkilöstöllä että asiakkaila on ollut sisäilman laadusta aiheutuneita oireita. Kirjastossa on erityisesti kesäisin lämpö- ja kosteusongelmia. Vuoden 2021 aikana Kulttuuritalolle tehtiin kuntotarkastuksia sekä ilmanlaatuun liittyviä tutkimuksia. Sisäilmassa todettiin epäpuhtauksia. Sisäilmatutkimusraportti on saatavissa tilapalveluilta. Kirjastossa on ollut vuodesta 2021 lähtien käytössä liikuteltavat ilmanpuhdistuslaitteet sekä henkilökunnan että asiakkaiden tiloissa.

Orimattilan pääkirjasto on avoinna asiakkaille joka päivä klo 7–21 joitakin poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Aukioloaika jakautuu asiakaspalveluaikaan ja omatoimiaikaan. Pääkirjasto toimii normaalisti maanantaisin kahdessa työvuorossa ja tiistaista perjantaihin yhdessä työvuorossa.

Pääkirjaston lisäksi Orimattilassa toimii kirjastoauto, jolla on nelisenkymmentä pysähdyspaikkaa eri puolilla kaupunkia. Kirjastoauton talli on vuokrattu ulkopuoliselta taholta eikä se sijaitse kirjaston välittömässä yhteydessä. Kirjastoauton tallissa ei ole auton pesumahdollisuutta. Kirjastoauton aineiston purku ja lastaus sekä kirjastoauton siivous tapahtuvat taivasalla kulttuuritalon pihassa.

Kirjaston tilastolukuja vuodelta 2025

- Kokoelman koko 69 670 nidettä (70 106 v. -24)
- Kirjaston ja kirjastoauton kävijämäärä yhteensä 70 097 kävijää (kasvua 3,35 %)
 - Kirjastoauton kävijät 9 398 (kasvua 15,75 %)
- Kokonaislainaus 201 205 (kasvua 3,26 %)
- E-kirjojen ja äänikirjojen lainaus 4 477 käyttökertaa (kasvua 47,32 %, luku ei sisälly kokonaislainauslukuun)
- Tapahtumia 39 kpl, käyttäjäkoulutuksia 58 kpl, näyttelyitä 24 kpl
- Tapahtumien osallistujamäärä 1 522 hlöä (kasvua 114,37 %)
- Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä 466 henkilöä

1.3.2. Taidemuseo

Orimattilan taidemuseo on asiakaslähtöinen, yhteisöllinen, avoin ja saavutettava taidemuseo. Museo toimii tasa-arvoisesti, rohkeasti, laadukkaasti ja kestävän kehityksen arvojen mukaisesti.

Orimattilan taidemuseon visio vuoteen 2032 on: ”Olemme ammattimaisesti toimiva valtionosuusmuseo, jonka kokoelmat ja näyttelyt ovat laajasti tunnettuja ja arvostettuja.”

Taidemuseon kokonaispinta-ala on 707,0 m², joka sisältää näyttelytilat (vaihtuvat ja pysyvät näyttelyt), asiakaspalvelupisteen, museokaupan, kokoelmien säilytystilan ja henkilökunnan sosiaali- ja työtilat. Taidemuseolla työskentelee 2,5 henkilöä. Henkilöstöllä on omat työhuoneet. Kirjasto- ja museopalveluvastaavan työhuone sijaitsee taidemuseon tilojen yhteydessä.

Nykyiset tilat eivät vastaa VOS-museoksi pyrkivän museon tarpeita. Kokoelmatila on arviolta 20 m², ja se on täysi. Museolain 314/2019 5 § mukaan edellytyksenä ammatillisen museon hyväksymiselle valtionosuuteen oikeutetuksi on, että museon tilat ovat tarkoituksenmukaiset. Lain velvoitteet eivät täyty tällä hetkellä. Palveluverkkouudistuksen tavoitteena on täyttää nämä vaatimukset.

Nykyisten tilojen esteettömyys ei toteudu kaikilta osin, haasteita on mm. apuvälineillä liikkuvilla, tilojen äänen vaimentamiseen ja valaistukseen liittyen. Esteettömät asiakas wc-tilat puuttuvat. Opetus ja kulttuuriministeriö painottaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta ja moninaisuutta. Tavoitteena on turvata kaikille mahdollisuudet osallistua yhdenvertaisesti kulttuuriin ja tuoda tasa-arvoisesti esiin luovuuttaan.

Taidemuseo on avoinna yleisölle ympäri vuoden, pääsääntöisesti ke-su klo 10–16. Taidemuseon kävijämäärät ovat olleet hyvässä kasvussa ja vuonna 2025 taidemuseolla vieraili 5224 asiakasta (kasvua 26,92 %). Aukiolopäiviä oli vuoden 2025 aikana 200 ja aukiolotunteja 1200. Aukiolotunnit kasvoivat 15,1 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2025 vaihtuvia näyttelyitä järjestettiin 6 kappaletta ja yleisötapahtumia oli yhteensä 53 kpl.

Vuoden 2021 sisäilmatutkimusraportin mukaan kulttuuritalon toisessa kerroksessa, jossa taidemuseo sijaitsee, sisäilman tilanne oli tutkimusten mukaan parempi kuin 1. kerroksessa.

1.3.3. Kotiseutuarkisto

Nykyisen kulttuuritalon 3. kerroksessa sijaitsevan kotiseutuarkiston ja museoiden säilytystilan koko on piirustusten mukaan 31,5 m². Tilasta noin 1/3 on kotiseutuarkiston käytössä, loput museokokoelmien (kotiseutumuseon tekstiilikokoelma, taidemuseon kokoelmaa).

Kotiseutuarkiston nykyiset tilat ovat olosuhteiltaan täysin tarkoitukseen sopimattomat ja liian pienet: sijainti kulttuuritalon 3. kerroksessa vintillä, suoraan vesikaton alla sijainti on riski,

lämpötila vaihtelee +/- 30 astetta, ilmankosteus heittelee kymmenillä prosenteilla, arkistokokoelmat eivät mahdu tilaan; niitä säilytetään osittain lattialla ja alakerran toimistoissa.

Arkistoaineistoa, joka ei tällä hetkellä mahdu kotiseutuarkiston tiloihin, on noin 10 hyllymetriä. Kotiseutuarkiston vuosittainen kokoelmien kartunta on noin 1,5 hyllymetriä.

2. PERUSTELUT TARPEELLE

2.1. Keskuskeittiö

Uusien ja toiminnaltaan asianmukaiset tilat tukevat henkilöstön hyvinvointia, oman tuotannon pysymistä kaupungissa (varautuminen ja valmius), sekä asiakaslähteen palvelun tuottamisen mahdollistamisen.

2.1.1. Tausta toiminnan tarpeesta ja tulevista muutoksista

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan Orimattilassa: koululounaaseen liittyvät asiat koetaan kaikissa kyselyn ikäryhmissä olevan usean eri indikaattorin mukaan paremmin kuin muualla Suomessa (maku, laatu, tarjoilu-aika, riittävyys).

Aiemman hankesuunnitelman mukaisesti Orimattilaan suunnitellaan keskitettyä keskuskeittiötä, joka toimii samalla monitoimikeskuksen päiväkodin palvelukeittiönä.

Rakennuspaikan valinnassa keskeisiä kriteerejä ovat: hyvä saavutettavuus ja logistinen sijainti, sijoittuminen keskusta-alueelle sekä keskuskeittiön ja päivystävän päiväkodin läheinen sijainti.

Ratkaisu vähentää kuljetuksia ja mahdollistaa toimintojen yhdistämisen samaan kokonaisuuteen varsinkin loma-aikoina keskitetty päiväkotia + ruoanvalmistus/tarjoilu. Henkilöstöresurssien tarve puolittuu lomakausina, kun keskuskeittiö pystyy palvelemaan samassa rakennuksessa olevia asiakkaita.

Ison päiväkodin yhdistäessä pienempien pisteiden tarpeen: tulee säästöjä mm. ohjelmistojen, laitteiden, henkilöstömenojen ja ateriakuljetusten kautta välillisesti, koska näitä ei enää tarvita kuin olemassa olevassa kohteessa.

Strategiset linjaukset

- Ateria- ja puhtauspalvelut tuotetaan jatkossakin omana toimintana
- Toiminnan suunnittelussa keskeinen lähtökohta on sivistystoimen kehitysnäkymä:
 - lapsi- ja oppilasmäärät vähenevät
 - henkilöstö vähenee luonnollisen poistuman kautta
- Tämä ohjaa toimintaa kohti tehostamista ja yksikkömäärän vähentämistä

Tavoitteena on keskittää tuotanto yhteen keskuskeittiöön, joka hyödyntää yhteisiä tiloja päiväkodin ja kulttuuritalon kanssa. Näin syntyy säästöjä tiloissa, laitteissa ja henkilöstössä.

Kapasiteetti ja ateriamäärät

Mitoitus perustuu nykyisiin ja ennustettuihin käyttäjämääriin:

Koulut:

2026: noin 1800 asiakasta

2028–2029: noin 1392 asiakasta

2030–2035: noin 1200 asiakasta

Päiväkodit:

2026: noin 500 lasta

2028–2029: noin 490 lasta

2030–2035: noin 460 lasta

Aikuisruokailijat:

2026: noin 300

2030–2035: noin 250

Keskuskeittiö toimii koko kaupungin ainoana valmistuskeittiönä.

Ratkaisu perustuu yhteiskäyttöisiin tiloihin (kulttuuritalo + päiväkotit + keskuskeittiö), joissa toiminnallisuus, turvallisuus ja ergonomia ovat suunnittelun lähtökohtia.

2.1.2. Käyttäjälähtöiset toiminnalliset, tilalliset ja tekniset tarpeet

Toiminnalliset tilatarpeet

Keskuskeittiö:

- viileä valmistustila, joka mahdollistaa kylmävalmistuksen
- erillinen palvelukeittiötä tukeva valmistusalue
- riittävät kylmä- ja pakastetilat (rullakoille mitoitettuna)
- dieettikeittiö
- kuiva-aine- ja astiavarastot, kuljetuskaluston säilytys 2* tarve (mahdollisuus vähentää kuljetuskertoja, jos kuljetettavien ruokien säilytykseen riittävästi tilaa)
- pakkauslinja (dynot) ja pakkauskyymiö lähetettävälle ruuille (ruokavaunut)
- Rullakkovarasto

Palvelukeittiö:

- Ruokien kuumennus (yhdistelmäunit)
- Ergonomiset keittiön kalusteet
- Käsivarastokylmätilat mm. maidoille ja muille tuoretuotteille
- Astioiden säilytys

Ruokasali

- Palvelulinjasto, joka ruokasalin yhteydessä, suljettavissa tai siirrettävissä muun talossa tapahtuvan toiminnan tieltä
- Linjaston käytettävyys: palvelukeittiön näkökulmasta helposti täytettävä kuumille ja kylmille ruuille, huomioitava linjastoruokailua käyttävät ikäryhmät, erilliset linjastot juomille/leiville

Astianpesu:

- Yhteiskäyttö keskuskeittiön ja päiväkodin kanssa
- Raepesukone isoille astioille, tunnelikone esipesulla

- Ruokasalin yhteydessä, joten astianpalautus mahdollisuus

Muut tilat:

- Toimisto (2 hlö)
- Sosiaali- ja taukotilat (lähellä keittiötä)
- Keittiössä riittävän kokoinen varasto/tila siivoustarvikkeille, pesuaineille, roskapusseille

Logistiikka

Toiminta perustuu keskitettyyn tuotantoon ja tehokkaaseen jakeluun:

- Kespron tavarantoimitukset painottuvat aamuihin
- Ruokakuljetukset (Keskusta, Henna, Artjärvi, Virenoja, Pennala) klo 9.30–14 välillä
- Jakelu toteutetaan noin kolmessa kuljetuserässä

Logistiikan sujuvuus ja turvallisuus edellyttää toimivaa huoltopihaa, turvallisia kulkureittejä ja selkeää erottelua muusta pihaliikenteestä.

Ruokailutilat

- Aamupala n. klo 8:00, lounasruokailu ajoittuu noin klo 10.30–12.00, välipala klo 14:00, päivällinen klo 18:00, iltapala 19:30 (mahdollisesti omassa solussa ruokailu)

Suunnittelussa huomioitava viihtyvyys (akustiikka, materiaalit), sujuvat kulkureitit ilman risteävää liikennettä, linjastojen toimiva sijoittelu, sekä tilan monikäyttömahdollisuus esim. konsertteihin tai muuhun juhlaikäyttöön, linjaston korkeuden säätömahdollisuus. Ei kiinteitä vesipisteitä kuin tilojen sivuseinille, ei viemäröintejä kuuma-altaisiin ns. keraamiset tasot, sähkötkö joko katon kautta tai lattiasta.

Keittiötilat ovat omavalvontasuunnitelman mukaisia elintarviketiloja, joita ei voida käyttää ulkopuoliseen toimintaan. Palvelukeittiötilojen suljettavuus (ovet, sermit, rulot) mahdollistaa ruokasalitilojen käytön ruokailujen ulkopuolella. Kaikissa materiaaleissa tulee huomioida helposti puhdistettavat pinnat. Ulkopuolisten tahojen käyttöön ns. pikkukeittiö, joka mahdollistaa iltakäytön ruoka- ja juomatarjoiluun. Keskuskeittiöltä mahdollista tilata tuotteita tarjoiluihin.

Puhtauspalvelut

Monitoimikeskukseen tarvitaan keskitetty siivouskeskus (koneet, pesu, varastointi).

Siivouskeskukset toimivat myös puhtauspalvelun tukkutavaroiden ja koneiden varastotilana. Jos erillistä varastoa ei saada, niin se tulee ottaa huomioon siivouskeskuksen koossa. Toiminnassa painotetaan ergonomiaa, koneellistamista ja helppohoitaisia materiaaleja.

- Moppiputsari, pyykinpesukone, kuivausrumpu, yhdistelmäkoneen pesu- ja latausmahdollisuus, pesuaineiden, jätesäkkien, saniteettipapereiden säilytys, käsipyyherullien säilytys puhtaat/likaiset
- Päiväkodin tekstiilihuoltotilat yhdistettynä tai suorassa läheisyydessä
- Jätehuolto keskitetty (muovi, kartonki, metalli, lasi, bio)

2.2. Päiväkoti

2.2.1. Tausta toiminnan tarpeesta ja tulevista muutoksista

Vuonna 2035 varhaiskasvatuspalveluissa on arvioitu realistisen skenaarion mukaan olevan noin 600 lasta jakaantuen kunnallisiin ja palvelusetelillä tuotettuihin palveluihin. Realistisessa skenaariossa seuraavien ikäluokkien arvioidaan olevan 105 lasta ja osallistumisasteen nousevan reiluun 87 prosenttiin 1–6 vuotiaista lapsista. Mikäli palvelut jakautuvat nykyisenkaltaisessa suhteessa kunnalliseen ja yksityisiin palvelusetelillä toimiviin päiväkoteihin, sijoittuu vuonna 2035 noin 480 lasta kunnallisiin päiväkoteihin, joista noin 20 on perhepäivähoidossa.

Varhaiskasvatuksen lainsäädännön vuoksi lapsimäärä ei ole sama kuin paikkatarve. Alle 3-vuotias lapsi vie 1,75 paikkaa ja lapsen tuen tarve on huomioitava lapsiryhmän koossa, ellei tällaista lasta varten ole avustajaa. Uudisrakennuksessa on varauduttava varhaiskasvatuksen ja varhennetun esiopetuksen erityisryhmään, jonka ryhmäkoko on noin 8–10 lasta. Lisäksi ryhmien täytössä on huomioitava perhepäivähoitoryhmien varahoito. Osallistumisasteen kasvua tapahtuu suhteellisesti enemmän alle 3- vuotiaiden ikäryhmässä, jossa tällä hetkellä osallistutaan varhaiskasvatukseen 53 % osuudella. Yli 3-vuotiaiden osallistumisaste on jo korkeahko, keskimäärin 91 %

Keskustan alueella kunnallinen varhaiskasvatuspaikka tarvitaan vuonna 2035 noin 330 lapselle. Paikkatarve huomioi Virenojan päiväkodin 2-ryhmäisenä. Jokivarren esiopetustiloista sekä sen jälkeen Peltolan päiväkodista luovutaan lapsimäärän mahdollistaessa.

- Uudisrakennus: 130–150 lasta riippuen ikärakenteesta
- Myllylän päiväkotia ja koulun esiopetus: noin 90 lasta
- Peltolan päiväkotia: noin 48 lasta
- Jokivarren koulun esiopetus 28 lasta

Esitetyssä kapasiteetissa on kausivaihtelua ikärakenteen ja lapsen tuen tarpeiden mukaisesti.

2.2.2. Käyttäjälähtöiset toiminnalliset, tilalliset ja tekniset tarpeet ja periaatteet

Nykyaikaiset päiväkotitilat ja pedagoginen visio

Uudisrakennuksessa on kahdeksan (8) ryhmää. Päiväkotihankkeissa tilamitoituksen suunnittelun lähtökohtana on noin 8–10 m²/lapsi, jotta voidaan turvata toiminnallisuus, pedagoginen joustavuus ja hyvät työskentelyolosuhteet. Päiväkodin toiminnallisesti tarkoituksenmukainen tilamitoitus on noin 1 300 m².

- 3–4 ryhmää: 8–15 lasta (1–3-vuotiaat ja erityisryhmä)
- 4–5 ryhmää: 21 lasta (yli 3- vuotiaat, esiopetus)
- henkilöstö 35 (lakisääteinen varhaiskasvatushenkilöstön minimimitoitus 24 työntekijää, lisäksi tuen resurssihenkilöstö sekä johto ja erityisopettajat)

Ryhmärakenteessa otetaan huomioon muutosjoustavuus sekä alle- 3- vuotiaiden ja erityisryhmän tarpeet. Kaksi ryhmää muodostaa yhteisen kotialueen/solun. Tilasuunnittelun visio on: “pieniä 2-ryhmäisiä päiväkoteja yhteisen katon alla”. Muutosjoustavuudestaan huolimatta tilat eivät ole ns. avoimen oppimisympäristön tiloja. Päiväkodin pedagogiikassa painotetaan taidetta ja kulttuuria.

Tällä tarkoitetaan varhaiskasvatusikäisten kulttuurikasvatuspainotuksen lisäksi tilojen mahdollistamia osallistavia taide-elämyksiä ja kokemuksia.

Ympäri vuorokautinen varhaiskasvatus

Yksi kotialueista suunnitellaan vuorohoidon käyttöön, johon sijoittuu myös ns. pikkukeittiö. Henkilökunnan wc-tilojen ja vaatesäilytyksen tulee sijaita vuorohoitotilojen yhteydessä toiminnan sujuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Vuorohoidossa oleville lapsille tulee olla asianmukaiset peseytymistilat sekä rauhallinen, erillinen nukkumapaikka, jossa aamulla saapuvat lapset eivät häiritse yölevolla olevia. Tilasuunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota riittävään äänieristykseen.

Kulun vuorohoitotiloihin tulee olla rauhallinen, selkeä ja huoltajien kannalta helposti saavutettava. Pikkukeittiö palvelee ilta-, yö- ja viikonloppuaikojen ruokailutarpeita.

Piha-alueelle tulee olla rajattu ja turvallinen alue, joka mahdollistaa yhden työntekijän toiminnan lasten kanssa iltaisin ja viikonloppuisin. Aluetta voidaan käyttää joustavasti myös muuna aikana osana päiväkodin muuta pihatoimintaa.

Eteiset

Eteistilat suunnitellaan kahden lapsiryhmän yhteiskäyttöön siten, että ne palvelevat toimivasti arjen pukeutumista ja tavaroiden säilytystä. Eteistiloissa säilytetään lasten sisävaatteet ja reput, ja niihin sijoitetaan myös riittävät tilat henkilökunnan ulkovaatteille. Mikäli henkilökunnan ulkovaatteiden säilytys sijoittuu erillisiin sosiaalitiloihin, lisää se siirtymätarvetta ja sitoo ylimääräisiä henkilöstöresursseja.

Märkätilat suunnitellaan kahden ryhmän yhteiskäyttöön, ja niiden mitoituksessa sekä varustelussa huomioidaan erityisesti vaatteiden kuivatustarve. Mikäli tila toimii pääasiassa kuivatukseen, tulee kuivauskapasiteetin olla riittävä. Vaatteiden pääasiallinen säilytys ja naulakot sijoitetaan pukeutumisalueen yhteyteen.

Eteistiloihin sijoitetaan lasten WC-tilat, jotta toiminta voidaan järjestää turvallisesti ja sujuvasti. Varhaiskasvatuksessa lapsia ei jätetä ilman aikuisen valvontaa, mikä tulee huomioida tilojen suunnittelussa. Eteistilojen mitoituksessa varaudutaan käytön porrastamiseen, jotta ruuhkautumista ei synny ja tilojen käyttö säilyy turvallisena ja toimivana.

Kotialueiden ryhmätilat

Kotialue (pieni päiväkotitilapäiväkodissa) mahdollistaa henkilöstön joustavan siirtymisen, joustavan pienryhmäyhteistyön ja tilan käytön porrastetussa arjessa. Kotialueilla toimiva malli on sijoittaa kahden ryhmän lepoalueet vastakkain ns. Torkkula - Virkkula - mallilla ja toteuttaa niiden väliin avattava seinä. Avotilat, kuten aulat, leikkilat ja muut yhteistilat, suunnitellaan joustaviksi ja akustiseksi toimiviksi. Virkkulat voivat toimia kahden ryhmän yhteisinä tiloina ja niitä tulee voida avata myös viereiseen soluun, jolloin tilat tukevat ryhmien välistä yhteistyötä ja mahdollistavat joustavan käytön. Kotialueen yhtäaikaista päiväunista ja hereillä olevien leikistä ei aiheudu äänihaittaa.

Ryhmätilaratkaisuihin otetaan huomioon seuraavaa:

- kaksi kotialuetta/solua yhdistettävissä isommaksi kokonaisuudeksi
- ja päinvastoin tilat rajattavissa pienemmiksi kokonaisuuksiksi (esim. ikäryhmittäin)

Ruokailu

Ruokailu järjestetään yhteisessä ruokalassa. Pienten lasten ruokailutila voidaan järjestää ruokalaan, jos heille sekä erityistä tukea tarvitseville lapsille on rajattu oma rauhallinen alue ja soveltuvat kalusteet. Vaihtoehtoisesti pienten lasten ruokailu voidaan järjestää pikkukeittiössä, jolloin tiloissa on huomioitava noin 40:n 1–2-vuotiaan pienen lapsen ruokailu. Tärkeää on myös sujuva kulkuyhteys ruokalaan sekä hyvä akustiikka ja viihtyisä ruokailuympäristö. Vuorohoidon ryhmä ruokailee iltaisin ja viikonloppuisin ryhmätilassa. Tätä varten tarvitaan ns. pikkukeittiö ruoan säilytykseen, lämmitykseen ja astiahuoltoon.

Sisäliikunta

Uudisrakennuksessa on monikäyttösali, jota varhaiskasvatus hyödyntää lasten sisäliikuntaan ja tapahtumiin. Salin yhteydessä sijaitsee sisäliikuntavälinevarasto. Mahdollisuus myös näyttämölle, jota voidaan käyttää kaikissa tilaisuuksissa, jota “monitoimitalossa” järjestetään.

Varastot

Varastotilojen määrän tulee olla riittävä ja niiden suunnittelussa on huomioitava erityisesti sisä- ja ulkoliikuntavälineiden sekä askartelumateriaalien säilytys. Leikkivälineiden osalta toimintaperiaatteena on varastointitilaa säästävä ns. lelulainaamo-konsepti, jossa esillä ja käytössä olevia leluja kierrätetään ryhmien välillä.

Lisäksi tilasuunnittelussa on huomioitava lastenvaunujen säilytys. Säilytys järjestetään ensisijaisesti ulkotiloihin sääsuojaattuna ratkaisuna; toiminnan kannalta paras vaihtoehto on lämmin säilytystila. Päiväkodille varataan yksi yhteinen säilytystila yksikön omille vaunuille. Huoltajien vaunujen säilytystä ei tarvitse erikseen huomioida, sillä ne kulkevat pääsääntöisesti huoltajien mukana.

Henkilökunnan kokous-, sosiaali- ja työtilat

Tilat ovat yhteiskäyttöisiä koko uudisrakennuksen henkilökunnan, kulttuurin, kirjaston sekä aterija- ja siivouspalveluhenkilökunnan kanssa. Henkilökunnan tilojen sijoittumisen tulee tukea työn sujuvuutta varhaiskasvatuksen tehtävissä, jossa huolehditaan myös lasten turvallisuudesta. Liian pitkä etäisyys yhteiseen taukotilaan, estää varhaiskasvatuksen työn tauottamisen. Vuorohoidon kotialueella taukotila sekä henkilökunnan wc tulee sijaita ns. pikkukeittiön yhteydessä.

Kokoustiloihin tarvitaan rauhallisia työpisteitä opettajille, neuvotteluhuoneita, toimiva digitekniikka sekä työtilat päiväkodin johtajille ja erityisopettajille. Kokoustilat ovat yhteiskäyttöisiä koko uudisrakennuksen henkilökunnan kanssa.

Varhaiskasvatuksen neuvottelutilojen tarve painottuu arkipäivisin erityisesti klo 12–14 väliselle ajalle, jolloin toteutuu säännöllisesti kaksi samanaikaista kokousta. Tarve perustuu vakiintuneeseen tiimi- ja yksikkökokousrakenteeseen sekä varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien työehtosopimuksen mukaiseen suunnittelu-aikaan.

Lisäksi neuvottelutiloja tarvitaan opiskeluhuollon sekä hyvinvointialueen kanssa toteutettaviin moniammatillisiin tapaamisiin. Huoltajien tapaamisiin liittyvä neuvottelutilatarve painottuu pääosin lasten tuonti- ja hakuaikoihin aamuisin ja iltpäivisin.

- Muunneltava kokoustila, joka on jaettavissa kolmeen pienempään neuvottelutilaan.
- 6–8 hiljaisen työn työpistettä
- 4–6 joustavaa paikkaa (esim. jaettavat huoneet / monityötilat)

Henkilökunnan sosiaalityötilojen, kuten WC-tilojen, tulee sijaita lähellä kotialueita lapsiryhmien turvallisuuden varmistamiseksi ja toiminnan sujuvuuden tukemiseksi. WC-tilojen suunnittelussa on huomioitava riittävä yksityisyys; ovien tulee olla täyskorkeat.

Henkilökunnan henkilökohtaisille tavaroille ja vaatteille tulee osoittaa selkeä ja yhtenäinen säilytyskokonaisuus, jossa esimerkiksi lokerikot ja vaatesäilytys on sijoitettu samaan tilaan. Lisäksi lapsiryhmien eteistiloihin varataan tilat henkilökunnan ulkoiluun välittömästi tarvittaville vaatteille siirtymien sujuvoittamiseksi ja henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisen käytön varmistamiseksi.

Piha-alue ja saattoliikenne

Piha-alue suunnitellaan siten, että alle 3-vuotiaille lapsille on oma rajattu ja turvallinen leikkialue. Kokonaisuutena piha mahdollistaa kaikkien päiväkotiryhmien samanaikaisen ulkoilun, mutta se on jaettavissa myös pienempiin, toiminnallisesti tarkoituksenmukaisiin osa-alueisiin. Suunnittelussa tulee huolehtia riittävästä varjostuksesta, jotta piha-alue ei muodostu kesäaikaan paahteiseksi. Lisäksi tulee huomioida sujuva ja turvallinen saattoliikenne sekä esteettömyys.

Piha-alueen suunnittelussa painotetaan luonnonmukaisuutta ja monipuolista viherympäristöä. Luonnon elementtien, kuten kasvillisuuden, maastonmuotojen ja muunneltavien luonnonmateriaalien, hyödyntäminen tukee lasten leikkiä, liikkumista ja oppimista sekä edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia. Luonnonympäristö monipuolistaa leikki- ja oppimismahdollisuuksia sekä tukee lasten motoristen, sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen kehittymistä.

Johtaminen

Yksikössä on kaksi hallinnollista johtajaa. Johtamiskokonaisuudet jäsentyvät pedagogiikan ja toimintakulttuurin, huoltaja-asiakkuuksien ja palvelupolun sekä viestinnän, henkilöstön, talouden ja tilayhteistyön johtamiseen.

Johtajien työpisteet sijoitetaan toistensa läheisyyteen yhteistyötä ja tiedonkulkua tukevalla tavalla. Samassa kokonaisuudessa sijaitsevat myös konsultoivien erityisopettajien (3–4) asiantuntijatyöpisteet. Puheluille sekä tietosuojan piiriin kuuluville keskusteluille varataan asianmukaiset erilliset tilat tai kalusteratkaisut, jotka mahdollistavat luottamuksellisen työskentelyn.

2.3. Kulttuuritalo

2.3.1. Tausta toiminnan tarpeesta ja tulevista muutoksista

Kulttuuripalvelut ovat keskeinen investointi Orimattilan tulevaisuuteen. Ne vahvistavat kaupungin pito- ja vetovoimaa, hyvinvointia ja taloutta sekä rakentavat yhteisöllistä, houkuttelevaa ja kestävää kaupunkia asukkaille ja yrityksille.

Orimattilan kulttuuri- ja kulttuurihyvinvointiohjelma vuosille 2023–2028 on tunnistanut tarpeen asukkaiden oman taide- tai kulttuuritoiminnan joustavammalle käytölle. Asukkaat kaipaavat kohtaamispaikkoja, ja näihin tarpeisiin museo ja kirjasto voivat vastata.

Kirjasto ja museo tukevat toisiaan ja tarjoavat alustan monenlaisille tapahtumille, jotka ovat asukkaille saavutettavia. Niillä on kaupungin imagoa kohottava vaikutus, ja ne ovat merkittäviä kulttuuristen oikeuksien tarjoajia Orimattilan kaupungissa.

Tulevaisuudessa kirjasto ja museo toimivat tiiviissä yhteistyössä kehittäen uusia tapahtuma- ja toimintakonsepteja, jotta herättävät mielenkiintoa laajemminkin. Kulttuuritoimintaa kehitetään yhteistyössä myös muiden kaupungin toimialojen kanssa, esimerkiksi matkailun ja nuorisotyön kanssa.

Kirjasto

Kirjasto on lakiin perustuva sivistyksen, demokratian, tasa-arvon ja kulttuurisen osallisuuden peruspilari. Yleinen kirjasto on maksuton (aineistojen käyttö, lainaus, ohjaus), kaikille avoin iästä, varallisuudesta, koulutuksesta tai taustasta riippumatta sekä lähipalvelu, jonka järjestäminen on jokaisen kunnan lakisääteinen tehtävä. Tämä tekee kirjastosta yhden tasa-arvoisimmista julkisista palveluista. Pääkirjaston lisäksi kirjastoauto palvelee kylien asukkaita, kouluja ja päiväkoteja ajantasaisella kokoelmallaan.

Kirjaston tehtävä lain mukaan on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee kirjastolain mukaan olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö. Tarkoituksenmukaisilla tiloilla tarkoitetaan tiloja oppimiseen (hiljainen tila, ryhmätyötila), harrastamiseen (harrastetila/-tiloja, lainattavia välineitä sekä, välineiden käytön opastusta), työskentelyyn (hiljainen tila/tiloja) sekä tilat kansalaistoimintaan, kuten vuokrattava tila ja tapahtumatila, jotta kirjastossa voidaan edistää demokratiaa, sananvapautta ja yhteisöllisyyttä.

Tulevaisuuden näkökulmana vuoteen 2035 mennessä on nostettu skenaario, jossa kirjastosta muodostuu älykäs, automatisoitu tiedonkeskus, saavutettava ja jatkuvassa käytössä oleva palvelupiste, kokemuksellinen ja luova oppimisympäristö sekä kestävä kehityksen ja yhteisöllisyyden tukipilari. Kirjasto kehittyy teknologian, oppimisen ja yhteisöpalveluiden solmupisteeksi - samalla säilyttäen perustavanlaatuisen tehtävänsä tiedon ja sivistyksen tarjoajana.

Tulevaisuudessa Orimattilan kirjaston toimintaan tulee vaikuttamaan mm. tekoälyn ja automaation kehitys, jatkuvasti saatavilla olevan palvelun tarve, kirjastojen sosiaalisen roolin korostuminen ja yhteisölähtöinen toiminnan suunnittelu. Uuden kirjaston suunnittelussa tulee huomioida monimuotoistuva ja ikääntyvä väestö. Kirjaston rooli kulttuuristen oikeuksien kentällä sekä kestävä kehityksen parissa kasvaa. Kirjaston hyvinvointivaikutukset korostuvat. Erilaiset kriisit, ilmastonmuutos, lisääntyvä yksinäisyys ja yhteiskunnallinen epäluottamus lisäävät kirjaston merkitystä osana kaupungin resilienssiä. Olennainen on myös Orimattilan kirjaston kasvava rooli kriittisen lukutaidon ja monilukutaidon ohjaustyössä.

Koska tulevaisuuden kirjasto on entistä monimuotoisempi, on **tilojen oltava helposti muunneltavia**. Kirjasto jakautuu erilaisiin vyöhykkeisiin ja palvelee monenlaisia käyttäjiä yhtä aikaa. Tapahtumat, opiskelu, työskentely, asiakkaiden ohjaus, vapaa-ajan vietto ja rauhoittuminen voivat kaikki tapahtua samaan aikaan kirjastossa toisiaan häiritsemättä. Kirjasto tarjoaa tulevaisuudessa myös eräänlaisia elämystiloja sekä yhteisöllisiä pajatiloja, jotka toimivat alustoina uusille innovaatioille. Muunneltavissa tilaratkaisuissa on kiinnitettävä erityistä huomiota akustiikkaan ja valaisuun. Kirjaston on oltava samaan aikaan sekä rauhoittumisen paikka että aktiivinen yhteisöllinen keskus.

Taidemuseo

Orimattilan taidemuseo on kaupungin tunnetuin kulttuurikohde ja matkailuvaltti. Museo on tunnettu korkeatasoisesta kokoelmastaan ja laadukkaista vaihtuvista näyttelyistään. Taidemuseon kävijämäärät ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina. Museo on panostanut ammattimaiseen näyttelytoimintaan sekä vetovoimaisiin tapahtumiin, jotka ovat lisänneet kiinnostusta museota kohtaan. Arvostettu ja pidetty taidemuseo tarvitsee tulevaisuudessa tilat, joissa sen on mahdollista kehittää toimintaansa, palvella monipuolisesti asiakkaitaan ja huolehtia arvokkaista kokoelmistaan.

Tulevaisuuden visiona on, että Orimattilan taidemuseo, kotiseutumuseo ja kotiseutuarkisto yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi ("Orimattilan museo"). Siten museon palvelutarjontaa voidaan laajentaa menneisyyden kokemukselliseen hahmottamiseen ja omien juurien tuntemiseen, mikä tekee kulttuuriperinnöstä helpommin lähestyttävää. Museosta tulee yhteinen muistiorganisaatio, johon kuntalaiset voivat samaistua.

Uusi museo painottaa kokemuksellista museopedagogiikkaa ja laaja-alaista oppimista. Moninäkökulmaisuus tukee tutkivaa oppimista ja kriittistä ajattelua. Yhdistetty museo voi toimia paikallisena oppimiskeskuksena ja esimerkiksi kouluille voidaan rakentaa kokonaisia oppimispolkuja yhteistyössä kirjaston kanssa. Tulevaisuudessa Orimattilan museo toimii jatkuvan oppimisen keskuksena, ei pelkästään näyttelytilana. Museon toiminta vahvistaa kuntalaisten paikallisidentiteettiä ja osallisuutta.

Hyvä kävijäkokemus vaikuttaa suoraan museon kävijämääriin ja talouteen. Kävijäkokemusta kehitetään tapahtumilla ja muulla toiminnalla yhteistyössä kirjaston, nuorisopalveluiden, varhaiskasvatuksen, opetuksen, senioripalveluiden ja paikallisten yhdistysten kanssa. Yhteistyöllä ja uudella, laajempialaisella museokonseptilla voidaan nostaa esille esimerkiksi paikallishistoriaan liittyviä aihealueita, jotka kiinnostavat sekä paikallista väestöä että matkailijoita.

Museoiden tehtävänä lain mukaan on ylläpitää ja vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen ymmärrystä ja osallisuutta kulttuurista, historiasta ja ympäristöstään. Museot edistävät kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen säilymistä tuleville sukupolville. Museot ovat erityisesti kehittäneet viime vuosina yhteisöllisyyttä ja kulttuurista moninaisuutta. Museon tehtävänä kirjaston tavoin on edistää sivistystä, hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja demokratiaa. Museot tarjoavat elämyksiä ja niiden yleisötyö on vuorovaikutuksellista ja se edistää opetusta ja kasvatusta.

Tulevaisuuteensa ja yhdenvertaisuuteen panostava museo pitää saavutettavuuden näkökulmat mukana jatkuvasti kaikessa strategisessa työssään ja esimerkiksi näyttelysuunnittelussa ([Kulttuuria kaikille - Saavutettavuus](#)). Esteettömyys on saavutettavuutta ja siinä on kehitettävää sekä museolla että kirjastolla.

2.3.2. Käyttäjälähtöiset toiminnalliset, tilalliset ja tekniset tarpeet

Taidemuseon ja kirjaston tulee sijaita keskustassa, katutasossa ja sujuvan julkisen liikenteen lähellä. Kulttuuritalossa on huomioitava mm.

- Houkutteleva ja erottuva sisäänkäynti/sisäänkäynnit
- Riittävät parkkitilat, invaparkkipaikat, sähköautojen latauspaikat, henkilökunnan autopaikat lämmitystolpin ja sähköautojen latauspaikoin
- Koko talon henkilökunnan yhteiset työ- ja sosiaalityilat, rauhallisen työskentelyn tilat ja kokoustilat
- Kirjaston ja museon yhteinen automaattikahvila/omatoimikahvila
- Suunnitelmissa tulee huomioida Wellamo-opiston opetustilojen tarpeet (kuvataide, käsityöt) ja niiden sijoittuminen kaupungin kiinteistöihin, esim. kouluihin
- Kotiseutumuseon tekstiilikokoelman säilytystilan tarve huomioitava museon säilytystilojen yhteyteen, tarve n. 15 m².
- Uuden kulttuuritalon rakennuttamisessa huomioitava taiteen prosenttiperiaate
- Suunnittelussa huomioita toimintojen erilaiset aukioloajat esim. taidemuseo on avoinna myös viikonloppuisin, kirjastossa asiakaspalvelua vain arkisin, kirjaston omatoimiaika aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin. Tämä vaikuttaa mm. sisäänkäyntien/aulatilojen ja asiakas wc-tilojen suunnitteluun.

Kirjasto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on linjannut suosituksen, jossa kirjastolla olisi noin 90 neliötä 1000 asukasta kohden. Orimattilan asukasluvun on ennustettu olevan vuonna 2035 noin 15 000. Tällä laskennallisella tavalla kirjaston neliömäärä olisi 1350.

Tarvittavaa neliömäärää perustellaan nykyisin puuttuvien tilojen tarpeella, joita kirjastolan 68 lakisääteiset tehtävät kirjastoilta edellyttävät. Nykyinen kirjastosali on liian pieni. Kirjaston käytetyin osasto, lasten osasto, tarvitsee lisätilaa. Saavutettavuuden edistäminen kirjastosalissa tarkoittaa matalampien kirjahyllyjen hankintaa ja näin ollen lisää lattiapinta-alaa. Nykyiset korkeat hyllyt ovat asiakkaiden lisäksi myös henkilökunnalle työterveyden näkökulmasta fyysisesti

kuormittavia (nostelu, kurottelu). Lisäksi alin hylly on liian matalalla, sillä kaikki asiakkaat eivät pysty kyykistymään tai kumartumaan.

Kirjastoaineistot edellyttävät hyllytilaa (kirjastosali, varasto, työpisteet), aineiston käsittelyyn liittyviä tiloja (uudet aineistot, seutuaineistot, kaukolainat, korjaukset, poistot) sekä aineiston liikkuvuuteen liittyviä tiloja (palautukset ja lainaukset päivittäin klo 7–21, seutuaineistot, uudet aineistot, poistettavat aineistot ja kaukolaina-aineistot).

- Huomioitava kirjaston käyttö niin palveluaikana kuin omatoimiaikana (mm. omatoimiajan kulku ja valvonta, tilojen ja palveluiden saatavuus molempina aikoina)
- Hyllytilat n. 60 000 niteelle/muulle aineistolle (konsolipelit, lautapelit, DVD:t, CD:t, lainattava esineistö). Arvio n. 1 800 hyllymetriä.
- Lastenosaston tilatarve kaksinkertainen nykyiseen verrattuna
- Nuortenosaston tilatarve n. 1,5 kertainen nykyiseen verrattuna. Kirjaston on oltava nuorille avoin ja turvallinen kokoontumispaikka.
- Kirjastosalin pinta-alan kokonaistarve kasvaa nykyisestä, kun huomioidaan saavutettavat hyllyratkaisut sekä lasten- ja nuortenosastojen tilatarve
- Tapahtumatila 100–150 hlölle (150–200 m²): talon yhteiskäyttötila varhaiskasvatuksen, museon, kulttuuripalveluiden ja kaupungin muiden toimialojen kesken
- Työskentely-/opiskelutilat/hiljainen tila (asiakkaille): yhteiskäyttötila, synergia varhaiskasvatuksen opettajien ja tiimien suunnitteluun, vasukeskusteluihin
- Ryhmätyötila/vuokrattava tila n. 50 m²: yhteiskäyttötila senioripalveluiden (Olotila) kanssa, synergia koko talon käytössä oleviin kokoustiloihin
- Harrastetila (3D-tulostus, digitointi, ompelu, musiikki) n. 40 m²: yhteiskäyttötila, synergia museopedatilojen ja päiväkodin ryhmätilojen kanssa
- Tilat asiakaskoneille (4 kpl), hakukoneille (2 kpl) ja monitoimitulostimelle kirjastosalissa
- Kirjastoauton lastaus- ja siivouspaikka sijaittava kirjaston välittömässä yhteydessä
- Kirjaston näyttelytilat ja galleriaseinä harrastelijataiteilijoiden käyttöön (galleriaseinän oltava nykyistä suurempi, voi sijaita myös kahvion/ruokasalin/tapahtumatilan yhteydessä)
- Houkuttelevia lukupaikkoja eri puolille kirjastoa, “olohuone kirjastoon”
- Lehtilukusalin muuttaminen viihtyisäksi lukupöydäksi: neliötarve nykyisestä pienenee
- Nykyistä isompi palautuslaatikko ulkoseinän palautusluukulle
- Seutuaineistolaatikoiden käsittelytila
- Huomioitava saavutettavuus [Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus | Kuntaliitto.fi](#)

Kirjavaraston nykyinen tilamitoitus on riittävä. Henkilökunnan työ- ja sosiaalityötilat voidaan yhdistää koko rakennuksen osalta. Avokonttoreiden lisäksi tarvitaan hiljaisia työtiloja. Työpisteiden lisäksi kirjaston henkilöstön tiloihin tarvitaan kirjojen käsittelytiloja (työpöytiä) mm. kirjojen korjaukseen ja tarroittamiseen. Tilamitoituksissa ja esteettömyydessä tulee huomioida aineiston jatkuva liikuttelu kirjastosalin ja henkilökunnan työtilojen välillä.

Taidemuseo

Taidemuseolla tulee tulevaisuudessa olla tarkoituksenmukaiset tilat museotoiminnan harjoittamiseen.

- Museotiloissa on ensiarvoista huomioida teosturvallisuus (palo- ja murtosuojaus, säilytysolosuhteet)
- Näyttelytiloissa ja kokoelmien säilytystiloissa oltava tasainen suhteellinen ilmankosteus (RH) (n. 50 %) ja tasainen lämpötila (n. 20 C)
- Kokoelmien säilytys- ja hoitotilat tilatarve n. 100 m2
- Museokauppa väh. 20 m2
- Museopedagogiikka ja työpaja väh. 40 m2 (luokkakoko 25 oppilasta ja opettaja ja museopedagogi). Yhteiskäyttötila, synergia kirjaston harrastetilan ja päiväkodin ryhmätilojen kanssa
- Näyttelytilan oltava riittävän suuri ja korkea, osittain muunneltavissa oleva tila. 500 m2 on riittävä, mikäli tilan käyttö on hyvin suunniteltu.
- Tilan vapaa korkeus valaisimien ja tekniikan alapuolelle tulee olla 4,5–5 m vaihtuvien näyttelyiden tilassa. Näyttelytilan mataluus rajoittaa nykytaiteen esittämistä.
- Näyttelytilan valaistusta on lisättävä ja huomioitava museoaineiston vaatimukset valon laadun ja määrän suhteen. Luonnonvalon pääsy tiloihin on minimoitava, koska se vaurioittaa taideteoksia. Tämä koskee sekä näyttely- että säilytystiloja.
 - Taidemuseo voi sijaita rakennuksen muiden tilojen keskellä, koska ikkunoille ei ole tarvetta
- Taidemuseolla oltava esteetön asiakas-wc samassa kerroksessa museon kanssa
- Hissin oltava nykyistä suurempi ja korkeampi taideteosten kuljetusta varten. Asiakashissin on sijaittava museon pääsisäänkäynnin yhteydessä (mikäli museon sijainti on 2. kerroksessa)
- Ripustuskiskot tauluille, riittävästi pistorasioita mm. media- ja valotaiteen esittämistä varten
- Esteettömyys ja saavutettavuus huomioitava taidemuseon kaikkien tilojen osalta
- Museolla oltava turvallinen vaatesäilytyspaikka asiakkaiden ulkovaatteille ja laukuille

Kotiseutuarkisto

Kotiseutuarkiston tilatarve n. 40 m2: tilassa oltava siirrettävät arkistohyllyt kiskoilla ja pöytätila aineiston käsittelyä ja tutkimista varten

- Kotiseutuarkistossa tulee olla tasaiset säilytysolosuhteet: suhteellinen ilmankosteus (RH) 40–60 %, tasainen lämpötila n. +20°C sekä palosuojaus

Kotiseutuarkiston kokoelman säilytystila on tarkoituksenmukaista sijoittaa museokokoelmien säilytystilojen yhteyteen samanlaisten säilytysolosuhdevaatimusten takia.

Kulttuuri- ja tapahtumatoimintaan suunnatut tilat

- Tapahtumatila: yhteinen kirjaston, museon ja muiden toimialojen kanssa. Tilan mitoitus 100–150 henkilölle, 150–200 m². Kulttuuripalvelut käyttävät tilaa esimerkiksi konserttien, teatteriesitysten, luentojen ja elokuvien esittämiseen sekä juhlatilaisuuksiin.
- Riittävät vaatesäilytystilat ja wc-tilat, esteetön kulku
- Äänentoisto, valaisu ja akustiikka

Yleiset tilat

Kaikissa tiloissa tulee huomioida muunneltavuus ja korkeat laatuvaatimukset.

Muunneltavuus tarkoittaa mm. väljyyttä ja monikäyttöisyyttä, mahdollisuutta laajentamiseen/ pienentämiseen, huomioidaan rakennusvaiheessa ylikapasiteetti sähkössä ja vedessä sekä siirrettäviä kalusteita ja joustavaa työskentelyä.

Laatu ja turvallisuus tarkoittaa helposti puhdistettavia pintoja, liukumattomia lattioita, hyvää valaistusta ja ilmanvaihtoa, ergonomisia työolosuhteita sekä laadukkaita ja pitkäikäisiä keittiölaitteita.

3. YHTEISHANKKEEN PERUSTELUT

3.1. Vaikutukset toimintaan ja palveluihin

Keskuskeittiön keskeinen sijainti kaupungin suurimman päiväkodin yhteydessä tuo palveluun joustavuutta ja tehokkuutta. Myös näkyvyyttä saadaan, kun toiminta keskittyy keskeisellä paikalla olevaan tilaan. Keskeinen tila myös mahdollistaa uusia ajattelu- ja toimintamalleja esim. hävikkiruoan jakelun osalta.

Ateriapalveluissa keskittäminen tarkoittaa henkilöstöresursseissa kahden päiväkotij- ja aluekeittiön henkilökunnan yhdistämistä vuositöinnassa. Loma-aikojen toiminnassa säästöä tulee henkilöstöresursseihin, kun toiminta on keskitetty yhteen pisteeseen nykyisen aluekeittiö + 2 palvelukeittiö malliin verrattuna.

Keskuskeittiön toteuttaminen osana monitoimikeskusta:

- mahdollistaa koko kaupungin ateriapalvelujen keskittämisen
- vähentää kuljetus- ja toimintakustannuksia
- tehostaa henkilöstön ja tilojen käyttöä
- tukee palveluverkon supistumista hallitusti

Logistiset ja toiminnalliset etu ruokapalveluissa ovat mm. suora ja hävikkiä vähentävä ruokahuolto. Keskuskeittiö valmistaa päivittäin ruokaa alueen muihin toimipisteisiin, mutta talon sisäiselle päiväkodille ruoka on kirjaimellisesti seinän takana. Kuljetuskustannuksia ja pakkausmateriaaleja säästyy, ja ruoka pysyy tuoreena. Lisäksi etuna on vuorohoidon katkeamaton ruokahuolto. Ympäri vuorokauden toimiva vuorohoito tarvitsee iltapaloja, lämpimiä illallisia ja viikonloppuruokailuja. Kun keskuskeittiö on samassa rakennuksessa, vuorohoidon ruokahuollon järjestäminen on poikkeuksellisen joustavaa ja luotettavaa silloinkin, kun ruokaa ei kuljeteta muihin yksiköihin.

Kokonaisuutena palveluverkon keskittäminen harvempiin, suurempiin päiväkoteihin tukee sekä taloudellista kestävyttä että toiminnan laatua. Uudisrakennettavan päiväkodin koko on

maltillinen asettuen 130–150 lapsen välille. Kaikkein suurimpien päiväkotien kokoluokka Suomessa on 200–300 paikkaa.

Isommassa varhaiskasvatuksen yksikössä henkilöstöä voidaan porrastaa joustavammin, mikä parantaa toiminnan toimintavarmuutta ja varmistaa riittävän henkilöstövahvuuden koko päivän ajan. Isommassa yksikössä resurssit kohdentuvat tehokkaammin: pedagoginen suunnittelu toteutuu paremmin, ja sekä johtajalla että erityisopettajalla on enemmän aikaa ydintehtäviinsä. Lisäksi henkilöstön osaamista voidaan jakaa laajemmin, mikä vahvistaa toiminnan laatua varhaiskasvatuksen lisäksi myös kulttuuripalveluissa.

Henkilöstön joustava siirtely yksikön sisällä parantaa lapsi- ja toimintaympäristön tuntemusta sekä tukee yhtenäisiä toimintatapoja. Kokonaisuutena suurempi päiväkoti lisää toiminnan laatua, vakautta ja kustannustehokkuutta. Perheiden näkökulmasta palveluiden saatavuus keskustan alueella pysyy ennallaan.

Uudet toimitilat ja monialainen yhteistyö parantavat kulttuuripalveluiden sisällöllistä laatua ja samalla lasten oppimisympäristö laajenee. Taiteesta, kirjallisuudesta ja paikallishistoriasta kumpuavat tarinat ruokkivat mielikuvitusta ja edistävät oppimista ikätasoisesti ja erilaiset kulttuuritaustat huomioiden.

Monitoimikeskuksessa on helppoa rakentaa pedagogisia kulttuurisia polkuja, joista lapset hyötyvät. Päiväkodin läheinen yhteys kirjastoon ja taidemuseoon tukee lasten oppimista, luovuutta ja kulttuurikasvatusta. Kirjasto voi toimia ns. laajennettuna olohuoneena. Päiväkodin ryhmät voivat siirtyä sisäkautta kirjastoon satutunneille, lainaamaan kirjoja tai käyttämään kulttuuritalon esiintymistiloja ilman pukemisrumbaa tai säävarauksia. Samalla saadaan rakennettua kulttuurikasvatus osaksi arkea monialaisena yhteistyönä. Kulttuuritalon näyttelyt, konsertit tai työpajat ovat luonteva osa päiväkodin pedagogista toimintaa. Lapset pääsevät luonnollisesti osaksi kulttuuriympäristöä jo varhaisessa vaiheessa, mikä tukee lukutaitoa, osallisuutta ja hyvinvointia. Lapset voivat myös olla osana yhteisiä tapahtumia, joita voidaan järjestää yhdessä kirjaston ja taidemuseon kanssa. Tämä tukee kirjaston ja kulttuuritoiminnan lakisääteisten tehtävien toteutumista. Myös keskuskeittiön ja päiväkodin läheisyys mahdollistaa lapsille kurkistukset keittiön arkeen, mikä tukee terveellistä ruokasuhdetta ja ruokakasvatusta eli Saperea <https://hyte.paijatha.fi/tietoa-ja-tyokaluja/menetelmia/sapere.html>.

Monitoimikeskus lisää perheiden ja työntekijöiden sujuvampaa arkea. Eri alojen ammattilaiset (varhaiskasvatus, puhtaus- ja ruokapalvelu, kulttuuriyöntekijät) kohtaavat samoissa kahvihuoneissa, mikä parantaa tiedonkulkua ja luo yhteisöllistä työkulttuuria. Tämä kasvattaa henkilöstön yhteisöllisyyttä kokonaisuutena. Myös turvallisuus vuorohoidossa kasvaa. Kulttuuritalon ja kirjaston iltakäyttö (ja mahdollinen valvonta/henkilökunta) tuo rakennuksen ympäristöön luonnollista elämää ja turvallisuuden tunnetta, mikä on eduksi vuorohoidon ilta- ja yöaikaan. Eri alojen henkilöstön kohtaaminen kaikille yhteisissä sosiaalitiloissa edistää palveluiden suunnittelua toimialarajojen yli. Näin voi syntyä uusia innovaatioita ja toimintamalleja esimerkiksi taide- ja kulttuurikasvatukseen ja kulttuuritapahtumiin.

Lisäksi palveluita saa ns. yhdellä pysähdyksellä, kun vanhempi hakee lapsen päiväkodista, voidaan samalla hoitaa kirjastoasioita. Rakennuksesta muodostuu kuntalaisille matalan kynnyksen sivistys-, kulttuuri- ja hyvinvointikeskus, joka tuo eri ikäryhmät luontevasti saman katon alle. Monitoimikeskus lisää yhteisöllisyyttä ja sukupolvien välistä kohtaamista sekä vahvistaa alueen identiteettiä ja vetovoimaa.

Monitoimikeskusta voidaan hyödyntää varautumisen ja valmiuden näkökulmasta. Samassa rakennuksessa oleva päiväkotitoiminta ja kulttuuritalo sekä keittiö toimii hyvin varautumisen keskeisenä mahdollisissa poikkeusoloissa.

3.2. Vaikutukset käyttötalouteen ja toimintakustannuksiin

Päiväkodin (erityisesti vuorohoidon), kulttuuritalon/kirjaston ja keittiön yhdistäminen samaan monitoimitaloon luo synergiaetuja, jotka säästävät kaupungin kustannuksia, tehostavat tilankäyttöä ja sujuvoittavat asukkaiden arkea.

Kiinteistötehokkuutta kasvattamalla voidaan tehostaa kustannustehokkuutta mm. pienemmät rakennus- ja ylläpitokustannukset. Yhteinen ilmanvaihto, lämmitys, kiinteistöhuolto ja siivous tulevat huomattavasti halvemmiksi kuin kolmen erillisen rakennuksen ylläpito.

Tilasuunnittelussa voidaan hyödyntää yhteisiä tiloja, mm. aula, kokoustilat, henkilöstön sosiaalitilat, siivoukshuoneet ja jätehuolto ovat yhteiskäytössä. Myös monikäyttöinen isompi tila, jossa toimii päiväkodin ruokailu- ja sisäliikuntatila sekä kulttuuritapahtumien tila samoissa neliöissä. Nämä säästävät neliöitä rakennuspinta-alassa huomattavasti. Yhteiskäyttö vähentää päällekkäisiä investointeja ja parantaa rakennuksen käyttöastetta koko päivän aikana. Ulkopuoliselta vuokratusta Olohuoneesta voidaan luopua, jos senioripalvelut sijoittuvat kirjaston yhteyteen.

Kustannussäästöjä syntyy varhaiskasvatuksessa sijaiskustannuksissa, kun henkilöstöresurssia voidaan poissaolotilanteissa tasata joustavammin yhden toimipisteen kokonaisuudessa. Säästöolettaa ei voida ennakoita euromääräisesti. Myös hallintorakenne sekä johtajien ja erityisopettajien työajan käyttö tehostuvat ja matkakulut vähenevät yhden toimipisteen kokonaisuudessa. Kesäajan varhaiskasvatus voidaan keskittää yhteen toimipisteeseen nykyisen kahden toimipisteen sijasta, joka tehostaa henkilöstöresurssin käyttöä sekä varhaiskasvatus- että ateriat- ja siivouspalveluiden henkilöstön osalta. Vähäisempi toimipisteiden määrä tuottaa osaltaan säästöjä myös erilaisissa päiväkotien ja keittiötilojen lakisääteisissä tarkastusmaksuissa, ulkopuolisten hankintojen, kuten pesulapalveluiden järjestämisessä, sekä ateriat ja puhtauspalveluiden konehankinnoissa ja laitehuoltokustannuksissa. Saman katon alla ajattelumallissa tukipalveluissa korostuu tehokkuus: samassa toimipisteessä työskentely säästää siirtymiltä, sekä lisää saavutettavuutta. Siivousajat pienemmissä kohteissa ovat muutamia tunteja, joka tarkoittaa, ettei kohteessa olla kokopäivää. Monitoimikeskuksen neliömäärä on suuri, joten siivousaika on mitoituksen kautta saadaan enemmän, joka arjessa näkyy siivoojien saavutettavuudella ja sujuvassa arjessa.

3.3. Muut huomiot

Aikaisemmin tehdyssä Jokivarren monitoimitalo –hankevalmistelussa tilaohjelmaksi vuonna 2024 oli arvioitu seuraavasti:

Päiväkoti (8 ryhmää, ryhmässä 12-21 lasta), henkilökunta n. 30)

- Kotialueilat 1227 m²
- Henkilöstötilat 168 m²
- Käytävät, tekniset tilat ym. 270 m²
- Ruokasali ja liikunta jaetaan koulun kanssa n. 385 m²

Keskuskeittiö (n. 2000 annosta päivässä, palvelukeittiö n. 600 annosta päivässä)

- Keskuskeittiö n. 350 m²
- Palvelukeittiö n. 200 m²
- Valmistustilat, astiapesu, vastaanotto, lähetys, ruoan säilytys ja varastot
- Toimisto, wc, henkilöstötilat
- Keittiötilojen jyvitetty ala yhteensä 550 m²

Kulttuuritalosta ei ole tehty aikaisemmin vastaavaa hankesuunnitelmaa. Kuntaliiton suosituksen mukaan laskennallinen suositeltava kirjastopinta-ala on noin 90 neliometriä tuhatta asukasta kohden. Noin 15 000 asukkaan (vuonna 2035) Orimattilassa tämä tarkoittaa n. 1350 neliötä. Museon kohdalla vastaavaa laskennallista kaavaa ei ole.

Neliöarvio reilun 50 henkilön sosiaalityötilaksi on yhteensä noin 80–100 neliötä (suositus on noin 1,2–1,5 m² per samanaikainen käyttäjä).

Neliömääriin vaikuttavat alentavasti kaikki tehokkaassa yhteiskäytössä olevat tilat, kuten ruokala, liikuntatila, tapahtumatila ja kaikki henkilöstön yhteiskäyttötilat.

TILATARVEARVIO JA HENKILÖKUNTAMÄÄRÄ

	Arvio neliöistä	Henkilökunta
Keskuskeittiö + palvelukeittiö	550	5,5
Päiväkoti	1250	35
Kirjasto	1000	7,5
Taidemuseo	550	2,5
Yhteiset tilat (siivous)	600	2
Yhteensä	3950	52,5

Mahdollinen väistötilatarve riippuu tontin sijainnista. Jos uudisrakennus rakennetaan sellaiselle tontille, jossa nykyiset toiminnot eivät sijaitse tai sellaiselle tontin alueelle, jossa ei ole rakennuksia. Mikäli väistötiloja ei tarvita se vähentää rakentamisaikaisia kustannuksia.

4. YHTEENVETO

Kirjaston, taidemuseon, päiväkodin ja keskuskeittiön sijoittaminen samaan rakennukseen luo merkittäviä toiminnallisia, taloudellisia ja yhteisöllisiä hyötyjä. Yhteiskäyttö tukee palveluiden saavutettavuutta, tilatehokkuutta sekä eri käyttäjäryhmien välistä vuorovaikutusta.

Uudisrakennuksen päiväkotitoimitus toteutetaan muuntojoustavana kahdeksan ryhmän kokonaisuutena, jossa ”pienet päiväkodit saman katon alla” -malli yhdistyy pienryhmätiloihin ja monikäyttöisiin yhteisiin tiloihin. Ratkaisu tukee pedagogiikkaa, vuorohoitoa ja arjen sujuvuutta sekä varmistaa turvalliset, toimivat ja henkilöstön työtä tukevat olosuhteet. Päiväkotitilat suunnitellaan monipuolisiksi oppimis- ja palveluympäristöiksi, jotka vastaavat samanaikaisesti nykyaikaisen pedagogiikan, henkilöstön työn suunnittelutyön organisoinnin, huoltajien osallisuuden ja kustannustehokkuuden vaatimuksiin. Tilat mahdollistavat inklusiivisen toiminnan, pienryhmätyöskentelyn ja yhteisöllisyyden sekä tarjoavat rauhallisia ympäristöjä keskittymiseen ja yksilöllisiin tarpeisiin.

Monitoimikeskus soveltuu joustavaan yhteiskäyttöön myös varhaiskasvatuksen ulkopuolella, kytkeytyvät luontevasti muihin uudisrakennuksen palveluihin, kuten asukastilaisuuksiin, kirjastoon ja kulttuuritoimintaan, ja täyttävät korkeat vaatimukset terveellisyydestä, turvallisuudesta ja kestävyyydestä. Kokonaisuutena tilat muodostavat tehokkaasti käytetyn ja laajasti eri käyttäjäryhmiä palvelevan oppimis- ja toimintaympäristön.